

Landsforeningen for nuværende og tidligere anbragte

11. februar 2016

Hørings svar til lovforslag om voksenansvar for børn og unge

TABUKA, Landsforeningen for nuværende og tidligere anbragte, takker for muligheden for at afgive hørings svar til lovforslaget om voksenansvar for børn og unge.

Vores svar bygger på, at vi selv har erfaringer med magtanvendelse på anbringelsessteder. Vi ved, hvor alvorligt det opleves at blive udsat for en eller anden form for magt, når man er anbragt. Det slår meget hårdt, og det kan hurtigt nedbryde de fremskridt, man måske har gjort gennem længere tid, fordi man mister tilliden til de mennesker, der skulle tage sig af en. Tillid og tæthed er mangelvare i et anbragt barns liv, så man skal passe på med at skade det med magtanvendelser eller andre overskridelser af vores grænser. Det har vi oplevet alt for meget i andre sammenhænge.

Derfor skal man være yderst forsigtig med at udvide mulighederne for magtanvendelse. Vi er sikre på, at alle de muligheder, der bliver åbnet, vil blive udnyttet til grænsen før eller siden. Og det kan blive i situationer, der er yderst følsomme for anbragte børn.

Lov om magtanvendelse

Vi mener, at det nærmest er falsk varebetegnelse, når loven kaldes lov om voksenansvar. Den handler om magtanvendelse mod anbragte børn og burde derfor også kaldes lov om magtanvendelse. Loven er et katalog over *udvidelser* af magtmuligheder over for anbragte børn, og det burde fremgå af dens navn.

I betænkningen fra Udvalget om Magtanvendelse blev det fremhævet, at der burde udarbejdes en lov om børns og unges rettigheder, og at muligheden for magtanvendelse skulle ses i den forbindelse. TABUKA vil hilse en sådan lov velkommen, fordi der er behov for at få formuleret anbragte børns og unges rettigheder og for at rykke dem op på lystavlen i det sociale system. Det kunne også være et signal til hele systemet om at styrke arbejdet for at få børnene ind i gode forløb, der kan bringe dem videre i deres liv og fri af de situationer, hvor magtanvendelse kan komme på tale.

Desværre er lovforslaget ikke den lov om børns og unge rettigheder, som vi mener, der blev lagt op til i betænkningen. Det er blevet til en lov med nye muligheder for at anvende magt over for anbragte børn og unge.

Styrket pædagogik i stedet for magtanvendelse

Vi mener, at det indlysende svar, hvis der er problemer på anbringelsesstederne, er at styrke den pædagogiske indsats. Situationer, der går op i en spids, skal tages som en pædagogisk udfordring, som skal løses med en bedre pædagogik og bedre uddannelse til de mennesker, der tager sig af børnene.

Men der er ingen tilløb i lovforslaget til at styrke den pædagogiske indsats. Det er vi meget skuffede og overraskede over, og vi efterlyser, at der tænkes i at forbedre den indsats, der gøres for anbragte børn. Vi efterlyser, at man i stedet for at bruge de nye magt-muligheder, lovforslaget åbner for, starter en *pædagogisk offensiv*. For det er der brug for: anbringelsesstederne skal præstere et godt arbejde, der får relationerne til at gro, som kan sikre sammenhæng og kontinuitet, og som kan skabe det andet hjem, som anbragte børn bør have.

Det, der skal til for at forebygge magtanvendelse, er relationsarbejde, der kan opbygge tillid, tæt og meningsfuld kommunikation, og troværdige voksne. Det er svært at forene med magtanvendelse.

Anbragte børn har behov for lange, seje træk med nærvær, varme, samtale, motivation, fælles refleksion, opbygning af sejre, indsigt og handlekompetence. Det hårde arbejde med at hele sår og opbygge styrke, identitet og integritet, så anbragte børn kommer på benene og kan blive stående i resten af deres liv. Opdragelse bør være *kærlig og ansvarlig omsorg*, der i høj grad også *sætter barnet fri og giver det rum til at vokse og modnes*. Det burde være i kernen af diskussionen, snarere end en snæver diskussion om at fastholde børnene og om at føre dem med magt til et andet lokale eller tilbage til institutionen.

Vi oplever, at lovforslaget er udformet ud fra erfaringer fra institutioner, der kommer til kort fagligt i arbejdet med børnene. Det gælder absolut ikke alle institutioner og plejefamilier. I stedet burde man have sat skarpt på de institutioner, der kan klare det pædagogiske arbejde uden magt, og som kunne blive faglige fyrtårne, som alle kan lære af.

Det handler om afmagt i det daglige samliv og i pædagogikken og så vælger man med lovforslaget at ty til magtanvendelse. Lovforslaget ser på, hvad man skal gøre, hvis et barn generer andre børn eller hvis det forlader institutionen. Det ser ikke på, hvordan man sikrer gode oplevelser i fællesskab, hvordan børn og voksne sammen kan få noget god tid sammen, som børnene higer så meget efter.

Falsk parallel til forældreskabet

Lovforslaget tager udgangspunkt i en parallel til forældreskab med de former for magtanvendelse, de kan udøve over for deres børn. Denne parallel er falsk, og det er farligt at bygge på den. Det er ikke et forældreforhold, anbragte børn og unge har til de voksenpersoner, der tager sig af dem på anbringelsesstederne. Det har hverken varighed, følelsesmæssige dybde eller relationel styrke som til en rigtig forælder, og sådan opleves det selvfølgelig ikke af børnene. Man er sammen med fremmede mennesker. Derfor opleves magtanvendelse fra pædagoger eller plejeforældre også meget stærkere, end det ville opleves fra ens egne forældre. Det er en helt anden situation, som rammer én meget mere.

Magtanvendelse i plejefamilier

Der har været uenighed, om plejeforældre skal kunne anvende magtanvendelse. Lovforslaget åbner for to former for magtanvendelse i kommunale plejefamilier. TABUKA er imod at plejeforældre får mulighed for at bruge magt over for plejebørnene. I forvejen er et af de afgørende problemer i en plejefamilie forskellen på egne børn og de anbragte. Forskellen er noget, der optager én overordentligt meget som anbragt, og det kan vælte helt, hvis der kommer forskellige regler om magtanvendelse. Derfor er vi også glade for, at lovforslaget kun åbner en lille smule for magtanvendelse i plejefamilier.

Mange uklarheder

Lovforslaget indeholder alvorlige uklarheder i afgrænsninger og definitioner i forbindelse med de nye muligheder for magtanvendelse. Det vil efterlade pædagoger og plejeforældre med uklare grænser og muligheder, og det kan gøre det helt umuligt for de anbragte børn og unge at vide, hvad grænserne er.

Uklarheden kan bl.a. ses i nogle centrale eksempler:

- I § 8 er afgrænsningen af, hvornår kortvarig fastholdelse og bortvisning kan anvendes, uklar. Der står i bemærkningerne, at den kan anvendes, "når det vurderes at være nødvendigt af hensyn til anbringelsesstedets ansvar for at varetage den daglige omsorg". Eller "af hensyn til tryghed eller trivsel på anbringelsesstedet". Der tales også om, at muligheden skal bruges, hvis et barn "genere eller chikanerer" andre børn. Det er formuleringer, som vil kunne tolkes forskelligt og som kan føre til forskelle i den førte praksis. Det er for løst.
- Ifølge § 9 kan barnet kortvarigt fastholdes eller føres til et andet opholdsrum som en "afværgehjælp", hvis det er ved at udføre materielle skader "i et ikke ubetydeligt omfang". Det fremgår af bemærkningerne, at forståelsen af "ikke ubetydeligt" er upræcis, så der vil være usikkerhed om, hvornår afværgehjælp er lovlig. Ødelæggelse af et fjersyn og ting af affektionsværdi nævnes som eksempler på "ikke ubetydeligt omfang". Men det nævnes også, at man kan gribe ind over for et barn, der smadrer glas fra Ikea, hvis barnet smadrer flere glas. Og det siges endda, at "afværgehjælp kan

anvendes for at forhindre tingskade, allerede før det første glas smadres”, hvis der er fare for, at barnet vil gøre det flere gange. Så er grænserne for brugen af afværgehjælp blevet meget uklare. Man vil faktisk kunne bruge magtanvendelse allerede før barnet har løftet det første glas fra Ikea. Det er ren vilkårlighed i en banal pædagogisk situation, som burde løses med normale midler.

- § 11 giver en institution ret til at tilbageføre et barn eller en ung, der rømmer institutionen, hvis barnet udviser en adfærd, der medfører risiko for skade på barnet eller på andre. Men hvad vil det sige, at barnet rømmer institutionen – det er jo ikke inde-spærret på en normal institution? I bemærkningerne står der, at man kan tilbageføre med magt, hvis barnet ”ikke har til hensigt at vende tilbage”. Det nævnes også, at det ikke er tilstrækkeligt, at barnet har forladt institutionen og ikke er kommet tilbage som aftalt. Men hvornår ved man, at barnet ikke har til hensigt at komme tilbage? Der er også usikkerhed om kriteriet om, at tilbageførelse kun kan ske, hvis barnets adfærd kan ”medføre en risiko for skade på barnet selv eller på andre”. Hvad vil ”risiko” og ”skade” sige i praksis? Igen er der meget rum for fortolkninger.
- Disse uklarheder skal ses sammen med uklarhed om de centrale begreber at ”føre” og ”tilbageføre”, som bruges i §§ 8, 9 og 11. I § 10 om fysisk magtanvendelse uddybes begreberne lidt, men formuleringen er kortfattet og ikke klar. Der nævnes et par eksempler: at mindre børn kan bæres, og at et større barn kan føres ved at ”holde fast om hånden og føre” det til et andet sted. Men hvad må man, hvis det ikke er tilstrækkeligt? Man må ikke tage førergreb, det står der eksplicit, men af et andet eksempel kan man se, at man åbenbart godt må hale barnet ind i en bil og køre med det. Grænserne for at føre eller tilbageføre er altså uklare, og de vil uden tvivl blive brugt forskelligt.

Uklarhederne i loven skal udbedres, så grænser og kriterier for denne magtanvendelse bliver meget mere klare. De bør beskrives tydeligt og konkret, så pædagoger og plejeforældre kan arbejde ud fra dem, og især så de anbragte børn og unge kan forstå dem.

Hvad gør man, når der er foretaget en magtanvendelse?

Det er forbløffende, at lovforslaget, der markant udvider mulighederne for magtanvendelse, slet ikke forholder sig til, hvad der skal ske ift. barnet, når der er foretaget en magtanvendelse.

Der står for det første ikke noget om, hvordan man beskytter barnet mod skader pga. magtanvendelsen, selvom det er en reel risiko.

For det andet står der ikke noget om opfølgningen sammen med barnet, selvom vi ved, at det har meget stor betydning. Vi vil foreslå, at loven ret præcist beskriver, hvad der skal ske i den situation. Når der er sket en magtanvendelse, så skal barnet eller den unge have mulig-

hed for at give sin skriftlige redegørelse for, hvad der er sket, og den skal sendes med indberetningen til tilsynsenheden. Små børn skal have hjælp til at formulere det skriftligt.

Der kan selvfølgelig være gode grunde til, at barnet er rømmet fra institutionen eller har smadret ting eller været i konflikt med andre, og de barnet bør have mulighed for at beskrive det for sin sagsbehandler og evt. til tilsynsenheden. På den baggrund kan sagsbehandleren vurdere, om der skal ske ændringer i anbringelsen eller om barnet eventuelt skal flyttes til et andet sted.

Med venlig hilsen

Bente Nielsen

Formand for TABUKA, Landsforeningen for nuværende og tidligere anbragte